

fegyver, a lőszer és robbanóanyag birtoklásának illetve esetleges csempészetének felügyelete, a repülőeszközök előállításának és tartásának engedélyezése témakörét.

Külön témaegység foglalkozik a kérdéskör magyarországi vonatkozásaival. A szerző először összefoglalja a kivételes törvények megszületésének folyamatát annak 1912-es parlamenti elfogadásáig, bemutatja a birodalom magyar felében a dualizmus éveiben végbe ment, ezzel kapcsolatos politikai csatározásokat.

Részleteket tudhatunk meg a tevékenységét 1914. július 24-én a magyar királyi Honvédelmi Minisztériumban megkezdett Hadifelügyeleti Bizottság megszervezéséről, feladatköréről, amelyek lényegében megegyeztek a Hadifelügyeleti Hivataléval. A két szervezet értelemszerűen folyamatosan összehangolta munkáját, azok összehasonlításának eredményeként többek között kiderül, hogy Budapesten a sajtócenzúra liberálisabb volta miatt tájékozottabbak voltak az emberek a világ dolgaírói, mint a császárvárosban.

A negyedik nagy fejezetben a kötet írója a Hadifelügyeleti Hivatal 1916–18 közötti tevékenységének összefoglalására vállalkozik. Kifejti a Monarchiában történt uralkodóváltás

következtében történt szervezeti változásokat, megemlíti példának okáért az osztrák sajtócenzúra enyhítését. Megtudhatjuk, hogy 1917 szeptemberében a Hadifelügyeleti Hivatalt a Közös Hadügyminisztérium keretei között működő Miniszteri Bizottsággá alakították át, ami természetesen jelentős személyi változásokkal is együtt járt. 1918-ban a Bizottság feladatai lényegében már csak az internálásból történő elbocsátás és hazautazás engedélyezésére, a deviza és sajtóügyekre terjedtek ki.

Az utolsó fejezetben a szerző összefoglalja és értékeli az osztrák Hadifelügyeleti Hivatal, illetve a magyar Hadifelügyeleti Bizottság szerepét az első világháború idején, további magyarországi kutatásokra is ösztönözve a korszakos történészeket.

Az igen alapos, minden apró részletre kiterjedő, elsősorban a szűkebb szakmának íródott könyvet bátran ajánlhatjuk a XX. század első világméretű háborújának történetét kutató történész kollégák figyelmébe, azonban remélhetőleg a korszak iránt elkötelezett olvasók kezébe is eljut majd, többek között ezzel is gyarapítva ismereteiket.

Balla Tibor

MARKÓ GYÖRGY

A HONVÉDELMI MINISZTERIUM SZERVEZETE 1945–1956

A Hadtörténeti Intézet és Múzeum Könyvtára. Sorozatszerkesztő: Veszprémy László

(Argumentum Kiadó, [Budapest], 2011. 240 o.)

A „hadtörténeti” legújabb könyvsorozatának ezúttal egy olyan darabját veheti kezébe az érdeklődő olvasó, ami némiképp elüt a többitől. Markó György könyve klasszikus hivaltörténeti munka, e műfaj művelése leginkább a levéltárosok kedvelt „időtöltése”. Nem véletlen tehát, hogy a szerző maga is gyakorló levéltárosként, az 1945 utáni Demokratikus Honvédség és a Magyar Néphadsereg egykori iratainak referenseként kezdte adatgyűjtő munkáját még az 1980-as években. Ennek során kitűnő kolléganője, Spáczay Hedvig – aki a m. kir. Honvédelmi Minisztérium (a továbbiakban HM) 1867 és 1945 közötti hivaltörténetét dolgozta fel – nyomdokain haladva megkísérelte felkutatni az 1945 és 1956 közötti

HM szervezeti felépítését és annak változásait. Az eredményes kutatómunka termékeként 1995-ben egy kandidátusi disszertáció is született a témából. Másfél évtizeddel később az időközben az állambiztonsági szolgálatok történetének rejtelseiben is elmerülő szerző örvendetes módon önálló kötetben is megjelentette munkája eredményét. Az eredeti disszertációhoz képest javított és átdolgozott, sőt táblázatokkal bővített leírás mit sem veszített aktualitásából, hiszen időközben senki sem jelentkezett hasonlóan átfogó és részletes munkával a témában.

A kötetet áttanulmányozva be kell valljuk, egy a szervezeti kérdések iránt csak felületesen érdeklődő, levéltárosi vagy hivaltörténeti

vénával kevésbé, vagy egyáltalán nem rendelkező olvasónak igen kevés örömet tud szerezni Markó könyve. Maga a szerző is megjegyzi a kötet bevezetésében, hogy az 1995-ös kandidátusi védés alkalmával Liptai Ervin nyugállományú vezérőrnagy, a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum egykori parancsnoka így minősítette a dolgozatot: „Ez az utóbbi évtizedek talán legunalmasabb, de egyben legértékesebb diszsertációja.” Én a magam részéről, gyakorló levéltárosként és a szóban forgó iratanyag jelenlegi referenseként az utóbbi fél mondatra helyezném a hangsúlyt. Markó György könyve immár kézikönyvként használható, minden a korszakkal foglalkozó levéltáros, történész, de akár muzeológus, könyvtáros, vagy egyszerű érdeklődő számára. Áttekinthetősége, szervezeti ábrái, táblázatai, mutatói segítségével mindenki könnyűszerrel kikeresheti a számára fontos adatot, szervezési rendelet, vagy utasítás-számot, de akár a levéltári jelzetet is.

Markó György munkája a *Bevezetést* követően öt fejezetben tárgyalja a HM 1945 és 1956 közötti szervezettörténetét. Az első az Ideiglenes Nemzeti Kormány által újonnan felállított minisztérium megszervezését, a második az 1945 novemberétől 1948 márciusáig tartó időszak folyamatos átszervezéseit, a harmadik pedig az 1948. április 1-jei szervezés szerint működő, a hadsereg fokozatos fejlesztését irányító minisztérium felépítését mutatja be. A minisztérium szervezete 1949. február 1-jén ismét, ezúttal gyökeresen átalakult. Az új, immár teljesen szovjet minta szerint felépülő szervezet bemutatása a negyedik fejezet témája. Az utolsó fejezet a minisztérium 1953. december 1-jén meginduló visszafejlesztését követi nyomon, majd befejezésként ismerteti az 1956 augusztus 7-én jóváhagyott állománytáblázat szerinti HM szervezetét. A főszöveg végén található *Összefoglalás*ban a szerző röviden áttekinti a tárgyalt időszak szervezeti változásainak mozgatórugóit és azok jellegét.

A korábban időrendben tárgyalt és 118 ábrán szemléltetett HM szervezettörténet használatát jelentős mértékben megkönnyítik, a könyv utolsó száz oldalán függelékként található táblázatok, a mutató és egyéb mellékletek. Az adatok bőségével eddig is küzdő olvasó itt újabb hasznos információhoz juthat. A HM 1945 és 1956 közötti létszám adatok, harcérté- jelentések, valamint a miniszterek és

a vezérkari főnökök hivatali idejének közlése mellett egy rövid tanulmányt olvashatunk a HM és szervezetei elhelyezéséről. A „következtelen és sokszor átgondolatlan átszervezések”, „a teljesen követhetetlen logikájú névadási gyakorlat”, a gyakran nem egységesen használt elnevezések, igen bonyolulttá teszik a különböző szervezési időszakok szervezeti elemei közötti tájékozódást. Ennek megkönnyítésére a szerző két ábrásort és hat szerkesztett táblázatot készített a kötet anyagában történő jobb tájékozódás elősegítésére. Emellett igen hasznos a szervezeti egységek mutatója, amely betűrendben tartalmazza a korabeli rendeletekben szereplő összes szervezetet. Itt a katonai szervezet neve után a szervezési rendelet időpontja, az előjáró parancsnokság megnevezése, a szövegbeli előfordulás helye és az adott szervezési időponthoz kötődő ábra száma is feltüntetésre került. A kötetet a szervezeti ábrákon és táblázatokban előforduló rövidítések jegyzéke, a felhasznált irodalom felsorolása, a szervezeti ábrák jegyzéke, valamint angol és német nyelvű rezümé zárja.

A recenzens feladata a bírálat is. Ennél a kötetnél azonban el kell mondanunk, hogy ember legyen a talpán, aki lelkiismeretesen végig tudja ellenőrizni annak az adatközlésnek és új információknak a helyességét, amit a szerző feltárt és közzétett. Elég, ha megállapítjuk: ebben a munkában, miként hasonló más kötetekben is, nyilván számos kisebb sajtóhiba előfordul. Ezt támasztja alá a szerző által már a megjelenéskor a kötethez csatolt hibajegyzék is. Ezek az apróbb pontatlanságok azonban mit sem vonnak le a könyv értékéből és hasznosságából. Recenzensként talán annyit állapíthatunk meg, hogy az egyes fejezetek bevezetői mellett a szervezeti felépítést leíró részeknél is érdemes lett volna némi összekötő szöveggel olvashatóbbá tenni az egyes fejezeteket, mert így sokszor oldalakon keresztül csak felsorolásokat olvashatunk. Ugyancsak hasznos lett volna bemutatni legalább a legfelső szintű vezetők pályáját, a nemegyszer hirtelen magasba ívelő, majd halálos ítélettel végződő életutakat.

Összességében megállapíthatjuk, hogy Markó György igen értékes munkát tett le a történettudomány és természetesen a levéltártudomány asztalára, melyet, évtizedek múlva, utódaink is haszonnal forgathatnak.

Solymosi József

TARTALOM

TANULMÁNYOK		
NAGY LEVENTE – – HAUSNER GÁBOR	Raimondo Montecuccoli és a magyarok	679
DOMOKOS GYÖRGY	Újabb adatok Zrínyi-Újvár építésének és pusztulásának történetéhez.....	741
RÉFI ATTILA	A császári-királyi huszárság törzstiszti kara a francia forradalmi és a napóleoni háborúk korában (1792–1815)	774
KÖZLEMÉNYEK		
KÁLMÁN DÁNIEL	„Cupiensque illo ire armatus.” A XII. századi kereszties hadjáratok az oklevelek tükrében.....	809
HUNYADI ZSOLT	„...contra Dei adversarios et hostes crucis Christi...” A johanniták katonai tevékenysége a XIII–XIV. századi Magyarországon	826
CSERMELYI JÓZSEF	A Szendrő közelében épített magyar erődök szerepe Hunyadi Mátyás törökellenes védelmi rendszerében.....	845
VÖRÖS PÉTER	Forgách Zsigmond erdélyi expedíciója 1611-ben.....	864
SUDÁR BALÁZS	A hódoltsági pasák az oszmán belpolitika fogatagában (1657–1665).....	888
MŰHELY		
TÓTH ZOLTÁN HENRIK	A késő-középkori magyar íj forrásai.....	911
BERTÓK GÁBOR – – POLGÁR BALÁZS	A mohácsi csatater és a középkori Földvár falu régészeti kutatása	919
B. SZABÓ JÁNOS	Montecuccoli 1661. évi erdélyi hadjáratának katonai okairól	929
SZEMLE		
KELLY DE VRIES (ED.)	Medieval Warfare 1300–1450 (<i>Veszprény László</i>)	935
B. SZABÓ JÁNOS	A honfoglalóktól a huszárokig. A középkori magyar könnyűlovasságról (<i>Polgár Balázs</i>)	937
SERES ISTVÁN	A Károlyi-huszárezred hadkiegészítése a Tiszántúlon Szegedinác Péro felkelése idején (<i>Bagi Zoltán</i>)	940
TÓTH FERENC	La guerre des Russes et des Autrichiens contre l’Empire ottoman 1736-1739 (<i>Jean Bérenger</i>)	943
TONY POLLARD (ED.)	Culloden. The History and Archaeology of the Last Clan Battle (<i>Polgár Balázs</i>)	946
TÓTH FERENC	Un diplomate militaire français en Europe orientale à la fin de l’ancien régime. François de Tott (1733–1793) (<i>Henri Ortholan</i>)	948

PETER MOLDOVAN	Pace și război. 1848–1849 in Transilvania centră. Mișcările revoluționare și războiul civil (<i>Somogyi Gréta</i>)	950
* * *	BACZONI TAMÁS – HERMANN RÓBERT: A szabadságharc katonái; Cs. KOTTRA GYÖRGYI: Magyar hadizászlók; BACZONI TAMÁS – NAGY L. ISTVÁN: Mária Terézia magyar katonái (<i>Lázár Balázs</i>)	952
* * *	Főhajtás. Katonai Emlékpark Pákozd (<i>Kemény Krisztián</i>)	957
GRAYDON A. TUNSTALL	Blood on the Snow. The Carpathian Winter War of 1915 (<i>Pollmann Ferenc</i>)	959
KRÁMLI MIHÁLY	A dunai vízi út az első világháborúban. A cs. és kir. Központi Szállításvezetőség által irányított dunai hajózás (<i>Balla Tibor</i>)	960
SZABÓ DÁNIEL (Szerk.)	Az első világháború (<i>Pollmann Ferenc</i>)	962
TAMARA SCHEER	Die Ringstrassenfront. Österreich–Ungarn, das Kriegsüberwachungsamt und der Ausnahmezustand während des Ersten Weltkrieges (<i>Balla Tibor</i>)	964
MARKÓ GYÖRGY	A Honvédelmi Minisztérium szervezete 1945–1956 (<i>Solymosi József</i>)	966

CONTENTS

STUDIES		
LEVENTE NAGY – – GÁBOR HAUSNER	Raimondo Montecuccoli and the Hungarians	679
GYÖRGY DOMOKOS	New Data Concerning the Establishment and Destruction of the Fortress Zrinyi-Újvár	741
ATTILA RÉFI	Staff Officers of the Imperial-Royal Hussars During the Wars of the French Revolution and Napoleon (1792–1815)...	774
PUBLICATIONS		
DÁNIEL KÁLMÁN	‘Cupiensusque illo ire armatus.’ Twelfth Century Crusades as Seen Through Charters	809
ZSOLT HUNYADI	‘...contra Dei adversarios et hostes crucis Christi...’ Military Activity of the Knights of Saint John in Hungary in the 13–14th Centuries	826
JÓZSEF CSERMELYI	The Role of the Hungarian Fortifications near Szendrő in Mátyás Hunyadi’s Anti-Ottoman Defence System	845
PÉTER VÖRÖS	Zsigmond Forgách’s Expedition to Transylvania in 1611	864
BALÁZS SUDÁR	Pashas of the Hungarian Occupation in the Swirl of Otto- man Internal Politics (1657–1665).....	888
WORKSHOP		
ZOLTÁN HENRIK TÓTH	Sources of the Hungarian Late Middle Age Bow	911
GÁBOR BERTÓK – – BALÁZS POLGÁR	Archeological Researches of the Mohács Battlefield and in Quest of the Medieval Village Földvár	919
JÁNOS B. SZABÓ	Military Causes of Montecuccoli’s Transylvanian Campaign in 1661	929
REVIEW		
KELLY DEVRIES (ED.)	Medieval Warfare 1300–1450 (<i>László Veszprémy</i>)	935
JÁNOS B. SZABÓ	From the Settlers of Hungary to the Hussars. The Hun- garian Middle Age Light Cavalry (<i>Balázs Polgár</i>)	937
ISTVÁN SERES	The Replacement of the Károlyi Hussar Regiment in the Trans-Tisza Region during the Pero Szegedinac Uprising (<i>Zoltán Bagi</i>)	940
FÉRENC TÓTH	La guerre des Russes et des Autrichiens contre l’Empire ottoman 1736-1739 (<i>Jean Bérenger</i>)	943
TONY POLLARD (ED.)	Culloden. The History and Archaeology of the Last Clan Battle (<i>Balázs Polgár</i>)	946

FERENC TÓTH	Un diplomate militaire français en Europe orientale à la fin de l'ancien régime. François de Tott (1733–1793) (<i>Henri Ortholan</i>)	948
PETER MOLDOVAN	Pace și război. 1848–1849 in Transilvania centrală. Mișcările revoluționare și războiul civil (<i>Gréta Somogyi</i>)	950
* * *	TAMÁS BACZONI – RÓBERT HERMANN: Soldiers of the War of Independence; GYÖRGY Cs. KOTTRA: Hungarian Military Flags; TAMÁS BACZONI – ISTVÁN NAGY L.: Maria Theresia's Hungarian Soldiers (<i>Balázs Lázár</i>)	952
* * *	Taking a Bow. Military Memorial Park, Pákozd (<i>Krisztián Kemény</i>)	957
GRAYDON A. TUNSTALL	Blood on the Snow. The Carpathian Winter War of 1915 (<i>Ferenc Pollmann</i>)	959
MIHÁLY KRÁMLI	Water Route on the Danube in World War I. Danube Shipping, lead by the Imperial and Royal Central Transport Management (<i>Tibor Balla</i>)	960
DÁNIEL SZABÓ (ED.)	World War I (<i>Ferenc Pollmann</i>)	962
TAMARA SCHEER	Die Ringstrassenfront. Österreich–Ungarn, das Kriegüberwachungsamt und der Ausnahmezustand während des Ersten Weltkrieges (<i>Tibor Balla</i>)	964
GYÖRGY MARKÓ	The Organization of the Ministry of Defence 1945–1956 (<i>József Solymosi</i>)	966

TABLE DES MATIERES

	ÉTUDES	
LEVENTE NAGY – – GÁBOR HAUSNER	Raimondo Montecuccoli et les Hongrois.....	679
GYÖRGY DOMOKOS	Contributions à l’histoire de la construction et de la destruction de Zrínyi-Újvár.....	741
ATTILA RÉFI	Le corps des officiers d’état major des hussards impériaux et royaux à l’époque des guerres de la révolution française et napoléoniennes (1792–1815).....	774
	PUBLICATIONS	
DÁNIEL KÁLMÁN	«Cupiensque illo ire armatus.» Les croisades du 12 ^e siècle à la lumière des chartes.....	809
ZSOLT HUNYADI	«...contra Dei adversarios et hostes crucis Christi...» L’activité militaire des Johannites dans la Hongrie des 13 ^e et 14 ^e siècles.....	826
JÓZSEF CSERMELYI	Le rôle des fortifications hongroises construites près de Szendrő dans le système de défense mis en place contre les Turcs par Matthias Hunyadi.....	845
PÉTER VÖRÖS	La campagne de Transylvanie de 1611 de Zsigmond Forgách.....	864
BALÁZS SUDÁR	Les pachas des provinces occupées dans le tourbillon de la politique intérieure ottomane (1657–1665).....	888
	ATELIER	
ZOLTÁN HENRIK TÓTH	Les sources de l’arc hongrois du Moyen Age tardif.....	911
GÁBOR BERTÓK – – BALÁZS POLGÁR	Recherche archéologique rurale du champ de bataille de Mohács et de la commune médiévale Földvár.....	919
JÁNOS B. SZABÓ	Sur les raisons militaires de la campagne de Transylvanie de 1661 de Montecuccoli.....	929
	REVUE	
KELLY DE VRIES (ED.)	Medieval Warfare 1300–1450 (<i>László Veszprémy</i>).....	935
JÁNOS B. SZABÓ	Des conquérants du territoire de la future Hongrie aux hussards. Sur la cavalerie légère hongroise médiévale (<i>Balázs Polgár</i>).....	937
ISTVÁN SERES	Appoint militaire pour le régiment de hussards Károlyi dans la région transtibiscine au moment de l’insurrection de Péro Szegedinác (<i>Zoltán Bagi</i>).....	940
FERENC TÓTH	La guerre des Russes et des Autrichiens contre l’Empire ottoman 1736–1739 (<i>Jean Bérenger</i>).....	943

TONY POLLARD (ED.)	Culloden. The History and Archaeology of the Last Clan Battle (<i>Balázs Polgár</i>)	946
FERENC TÓTH	Un diplomate militaire français en Europe orientale à la fin de l'ancien régime. François de Tott (1733–1793) (<i>Henri Ortholan</i>).....	948
PETER MOLDOVAN	Pace și război. 1848–1849 in Transilvania centrală. Mișcările revoluționare și războiul civil (<i>Gréta Somogyi</i>)	950
* * *	TAMAS BACZONI – ROBERT HERMANN: Les soldats de la guerre d'indépendance; GYÖRGY CS. KOTTRA: Drapeaux militaires hongrois; TAMAS BACZONI – ISTVAN NAGY L.: Les soldats hongrois de Marie-Thérèse (<i>Balázs Lázár</i>)	952
* * *	Hommage. Parc militaire commémoratif, Pákozd (<i>Krisztián Kemény</i>).....	957
GRAYDON A. TUNSTALL	Blood on the Snow. The Carpathian Winter War of 1915 (<i>Ferenc Pollmann</i>).....	959
MIHÁLY KRÁMLI	La voie fluviale danubienne dans la première guerre mondiale. La navigation danubienne gérée par la Direction centrale des Transports impériale et royale (<i>Tibor Balla</i>).....	960
DÁNIEL SZABÓ (ED.)	La première guerre mondiale (<i>Ferenc Pollmann</i>).....	962
TAMARA SCHEER	Die Ringstrassenfront. Österreich–Ungarn, das Kriegsüberwachungsamt und der Ausnahmezustand während des Ersten Weltkrieges (<i>Tibor Balla</i>).....	964
GYÖRGY MARKÓ	Organisation du Ministère de la Défense 1945–1956 (<i>József Solymosi</i>).....	966

INHALT

STUDIEN		
LEVENTE NAGY – – GÁBOR HAUSNER	Raimondo Montecucoli und die Ungarn	679
GYÖRGY DOMOKOS	Neue Daten zur Geschichte der Entstehung und des Unter- gangs von Zrínyi-Újvár (Neu-Zrin)	741
ATTILA RÉFI	Das Stabsoffizierskorps der kaiserlich-königlichen Husa- ren zur Zeit der Kriege der französischen Revolution und der Ära Napoleons (1792–1815).....	774
MITTEILUNGEN		
DÁNIEL KÁLMÁN	„Cupiensque illo ire armatus.“ Die Kreuzzüge des 12. Jahrhunderts im Spiegel der Urkunden	809
ZSOLT HUNYADI	„...contra Dei adversarios et hostes crucis Christi...“ Die militärische Tätigkeit der Johanniter im 13-14. Jahr- hundert in Ungarn	826
JÓZSEF CSERMELYI	Die Rolle der in der Nähe von Szendrő errichteten ungari- schen Festungen im Verteidigungssystem von Mátyás Hun- yadi gegen die Türken.....	845
PÉTER VÖRÖS	Die Siebenbürgische Expedition von Zsigmond Forgách im Jahre 1611.....	864
BALÁZS SUDÁR	Die Paschas der Eroberungsgebiete im Wirbel der osmani- schen Innenpolitik (1657–1665)	888
WERKSTATT		
ZOLTÁN HENRIK TÓTH	Die Quellen des ungarischen Bogens im Spätmittelalter	911
GÁBOR BERTÓK – – BALÁZS POLGÁR	Die archäologische Erforschung des Schlachtfeldes von Mohács und des mittelalterlichen Dorfes Földvár	919
JÁNOS B. SZABÓ	Über die militärischen Gründe des Siebenbürgischen Feld- zuges von Montecucoli im Jahre 1661	929
RUNDSCHAU		
KELLY DE VRIES (ED.)	Medieval Warfare 1300–1450 (<i>László Veszprémy</i>)	935
JÁNOS B. SZABÓ	Von den landnehmenden Magyaren bis zu den Husaren. Über die ungarische leichte Kavallerie im Mittelalter (<i>Balázs Polgár</i>)	937
ISTVÁN SERES	Die Heeresergänzung des Husarenregiments Károlyi im Gebiet jenseits der Theiß zur Zeit des Aufstandes von Pero Segedinac (<i>Zoltán Bagi</i>)	940

FERENC TOTH	La guerre des Russes et des Autrichiens contre l'Empire ottoman 1736-1739 (<i>Jean Bérenger</i>)	943
TONY POLLARD (ED.)	Culloden. The History and Archaeology of the Last Clan Battle (<i>Balázs Polgár</i>)	946
FERENC TOTH	Un diplomate militaire français en Europe orientale à la fin de l'ancien régime. François de Tott (1733–1793) (<i>Henri Ortholan</i>)	948
PETER MOLDOVAN	Pace și război. 1848–1849 in Transilvania centrală. Mișcările revoluționare și războiul civil (<i>Gréta Somogyi</i>)	950
* * *	TAMÁS BACZONI – RÓBERT HERMANN: Die Soldaten des Freiheitskampfes; GYÖRGY CS. KOTTRA: Ungarische Heerfahrten; TAMÁS BACZONI – ISTVÁN NAGY L.: Die ungarischen Soldaten Maria Theresias (<i>Balázs Lázár</i>)	952
* * *	Verneigung. Militärischer Gedenkpark, Pákozd (<i>Krisztián Kemény</i>)	957
GRAYDON A. TUNSTALL	Blood on the Snow. The Carpathian Winter War of 1915 (<i>Ferenc Pollmann</i>)	959
MIHÁLY KRÁMLI	Die Donau-Wasserstraße im Ersten Weltkrieg. Die von der kaiserlichen und königlichen Zentraltransportleitung gelenkte Donauschiffahrt (<i>Tibor Balla</i>)	960
DÁNIEL SZABÓ (ED.)	Der Erste Weltkrieg (<i>Ferenc Pollmann</i>)	962
TAMARA SCHEER	Die Ringstraßenfront. Österreich–Ungarn, das Kriegsüberwachungsamt und der Ausnahmezustand während des Ersten Weltkrieges (<i>Tibor Balla</i>)	964
GYÖRGY MARKÓ	Die Organisation des Landesverteidigungsministeriums 1945–1956 (<i>József Solymosi</i>)	966

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

ЛЕВЕНТЕ НАДЬ – – ГАБОР ХАУСНЕР	Раймондо Монтекукколи и венгры	679
ДЬБЕРДЬ ДОМОКОШ	Новые данные по истории возникновения и уничтожения крепости Зрини-Уйвар	741
АТТИЛА РЕФИ	Штабное офицерство императорских королевских гусаров в эпоху французской революции и наполеоновских войн (1792–1815)	774

СООБЩЕНИЯ

ДАНИЭЛЬ КАЛЬМАН	„Cypriensque illo ire armatus.” Крестовые походы XII века в свете документов	809
ЖОЛЬТ ХУНЬАДИ	„...contra Dei adversarios et hostes crucis Christi...” Военные действия йоханитов в Венгрии в XIII–XIV веках	826
ЙОЖЕФ ЧЕРМЕЙИ	Роль венгерских крепостей, построенных поблизости Сендро, в системе защиты против турок, соданной Матьяшем Хуньади	845
ПЕТЕР ВЁРЁШ	Трансильванская экспедиция Жигмонда Форгач в 1611 г. ..	864
БАЛАЖ ШУДАР	Турецкие паши в плену османской внутренней политики (1657–1665)	888

МАСТЕРСКАЯ

ЗОЛТАН ГЕНРИХ ТОТ	Источники венгерского лука позднего средневековья ...	911
ГАБОР БЕРТОК – – БАЛАЖ ПОЛГАР	Археологические изыскания поля битвы Мохача и средневекового сельца Фелдвара	919
ЯНОШ Б. САБО	О военных причинах военного похода Монтекукколи в Трансильванию в 1661 году	929

ОБЗОР

KELLY DE VRIES (ED.)	Medieval Warfare 1300–1450 (<i>Ласло Веспреми</i>)	935
ЯНОШ Б. САБО	От венгров-первопришельцев до венгерских гусар. О венгерской средневековой легкой кавалерии (<i>Балаж Полгар</i>)	937
ИШТВАН ШЕРЕШ	Военное пополнение гусарского полка Каройи в Затисайском крае во время восстания Пера Сегединаца (<i>Золтан Баги</i>)	940
FERENC TÓTH	La guerre des Russes et des Autrichiens contre l’Empire ottoman 1736–1739 (<i>Жан Беранже</i>)	943
TONY POLLARD (ED.)	Culloden. The History and Archaeology of the Last Clan Battle (<i>Балаж Полгар</i>)	946

FERENC TÓTH	Un diplomate militaire français en Europe orientale à la fin de l'ancien régime. François de Tott (1733–1793) (<i>Анри Ортолан</i>) 948	948
PETER MOLDOVAN	Pace și război. 1848–1849 in Transilvania centrală. Mișcările revoluționare și războiul civil (<i>Грета Шомодьи</i>) 950	950
* * *	ТАМАШ БАЦОНИ – РОБЕРТ ХЕРМАНН: Воины борьбы за свободу; ДЬЕРДИ Ч КОТТРА: Венгерские военные знамена; ТАМАШ БАЦОНИ – ИШТВАН НАДЬ Л.: Венгерские солдаты Марии Терезии (<i>Балаж Лазар</i>) 952	952
* * *	Главный стелебел. Военный парк-мемориал Пакозд. (<i>Кристиан Кемень</i>) 957	957
GRAYDON A. TUNSTALL	Blood on the Snow. The Carpathian Winter War of 1915 (<i>Ференц Поллманн</i>) 959	959
МИХАЙ КРАМЛИ	Водный путь по реке Дунай в первую мировую войну. Дунайское пароходство, управляемое императорским и королевским Центральным Транспортным Управлением (<i>Тибор Балла</i>) 960	960
ДАНИЭЛЬ САБО (РЕД.)	Первая мировая война (<i>Ференц Поллманн</i>) 962	962
TAMARA SCHEER	Die Ringstrassenfront. Österreich–Ungarn, das Kriegsüberwachungsamt und der Ausnahmezustand während des Ersten Weltkrieges (<i>Тибор Балла</i>) 964	964
ДЬЕРДЬ МАРКО	Организация Министерства обороны в 1945–1956 годах (<i>Йожеф Шоймоши</i>) 966	966